POSTADRES
Postbus 20
7500 AA ENSCHEDE

BEZOEKADRES
Hengelosestraat 51

TELEFOONNUMMER

Gedeputeerde Staten van Overijssel
Ter attentie van secretariaat eenheid Ruimte en Bereikbaarheid
Postbus 10078
8000 GB ZWOLLE

Ook verstuurd per e-mail: overijsselloket@overijssel.nl

DATUM	ONS KENMERK	BEHANDELD DOOR
21 november 2023	2300092223	A.S.R. de Bloois
UW BRIEF VAN	UW KENMERK	DOORKIESNUMMER
		06 12991308

ONDERWERP
Zienswijze over het Voorgenomen ruimtelijk beleid aanleg zonneparken

Geacht College van Gedeputeerde Staten,

Op 6 september 2023 besloot uw College tot een wijziging van het ruimtelijk beleid voor zonne-energie. In haar vergadering van 11 oktober 2023 namen Provinciale Staten een voorbereidingsbesluit, inhoudende de verklaring dat een wijziging van de Omgevingsverordening wordt voorbereid voor het gehele grondgebied van de provincie Overijssel, gericht op aanpassing van de instructieregel Kwaliteitsimpuls Zonnevelden.

Het concept-beleid zonne-energie ligt van 12 oktober tot en met 22 november 2023 ter inzage en is er mogelijkheid tot het indienen van zienswijzen. Hierbij maken wij, het college van burgemeester en wethouders van Enschede, gebruik van deze mogelijkheid en dienen de volgende zienswijze in. Deze zienswijze heeft betrekking op het proces, uw argumenten voor de aanpassing èn de inhoud van het voorgenomen beleid en de mogelijke gevolgen voor de Enschedese situatie.

1. Vooraf: het proces

Voorbereidingsbesluit buitenproportioneel
U heeft er voor gekozen om Provinciale Staten de vaststelling van een voorbereidingsbesluit voor te leggen, omdat u wilt voorkomen “dat nieuwe omgevingsvergunningen voor installaties voor het opwekken van zonne-energie in de Groene omgeving worden afgegeven”. Een voorbereidingsbesluit wordt over het algemeen genomen om te voorkomen dat voor ruimtelijke initiatieven, die niet langer als gewenst worden gezien, nog snel een vergunning wordt aangevraagd.

De ervaring leert dat het geruime tijd neemt voordat initiatiefnemers een uitgewerkt plan hebben dat gereed is voor het indienen van een aanvraag omgevingsvergunning. Vooral de planvoorbereidingsfase en het overleg met de omgeving kost veel tijd en inzet van de initiatiefnemer. Het is bij deze initiatieven niet mogelijk om “even snel” een aanvraag voor een omgevingsvergunning in te dienen. Het nemen van een voorbereidingsbesluit is daarmee naar onze mening buitenproportioneel. Het nemen van het voorbereidingsbesluit, het acuut bevriezen van de situatie, leidt tot onevenredige gevolgen voor Enschedese projecten gelet op de met het voorgenomen beleid te dienen doelen. Er is sprake van strijd met het evenredigheidsbeginsel.

Dit wordt naar onze mening nog eens onderstreept door de op 26 oktober 2023 verstuurde brief “aangescherpte voorkeursvolgorde zon” van demissionair minister De Jonge aan de Tweede Kamer. In de bijlage bij deze brief staan de bestuurlijke afspraken tussen rijk, VNG, IPO, UvW en Netbeheer Nederland genoemd. Een van de afspraken gaat over de juridische verankering van de voorkeursvolgorde zon in provinciale verordeningen. Hiervoor is geen harde deadline genoemd. Blijkens de brief zal in januari 2024 door het Rijk bekeken worden in hoeverre de provinciale verordeningen voldoen aan de gemaakte bestuurlijke afspraken om trede 4 van de zonneladder in beginsel niet meer toe te passen. Wanneer na 1 januari 2024 blijkt dat dit niet voldoende is, kunnen provincies dit alsnog doen bij de eerstvolgende herziening van de verordening. In de tijd is er dus geen stip op de horizon gezet. Sterker nog, in de Rijksbrief wordt uitdrukkelijk gesteld dat initiatieven die in een vergevorderd stadium zijn, doorgang kunnen vinden. Het nemen van een voorbereidingsbesluit met een harde knip lag dan ook totaal niet in de rede en is niet goed verdedigbaar. Daartoe bestond geen harde noodzaak. Het zet niet alleen de bestuurlijke verhoudingen onder druk, maar ook juridisch gezien is dit niet houdbaar (zie ook hierna). Het besluit is niet met de vereiste zorgvuldigheid genomen en ook niet deugdelijk gemotiveerd.

Besluit genomen vlak vòòr publicatie landelijke bestuursafspraken
Provinciale staten heeft het besluit tot vaststelling van het voorbereidingsbesluit genomen op 12 oktober jl. Op deze datum is ook het voorgenomen beleid zon door de provincie gepubliceerd. Beide slechts twee weken vòòr de publicatie van de brief van demissionair minister De Jonge waar de landelijke bestuursafspraken over de aangescherpte voorkeursvolgorde zon zijn opgenomen. Het IPO heeft deelgenomen en bijgedragen aan deze landelijke bestuursafspraken en wij mogen ervanuit gaan dat u bekend was met zowel de inhoud als de publicatiedatum hiervan. Het past o.i. niet binnen de gangbare bestuursnormen om wijziging van landelijke normen niet af te wachten. Dit getuigt niet van ‘fair play’ tussen overheden onderling en evenmin van transparant en met open vizier handelen. Een bestuursstijl die u, naar eigen zeggen, zo voorstaat.

2. Uw argumenten voor aanpassing beleid aanleg zonnevelden: niet valide en strijdig met eerdere uitgangspunten

U geeft de volgende argumenten voor de aanpassing van het beleid: de provincie wil geen zonnepanelen meer op landbouw- en natuurgrond toestaan. Hiermee geeft Overijssel gehoor aan het eigen coalitieakkoord en het verzoek van de rijksoverheid om de groene leefomgeving te ontzien. Bovendien sluit dit aan op de ontwikkelingen rondom het overbelaste elektriciteitsnet. Ook blijkt uit recente cijfers dat extra zonnevelden in de provincie niet meer nodig zijn om de gezamenlijke RES-doelstellingen (1,3 TwH aan zonne-energie in 2030) te halen.

Energiemix 60% wind en 40% zon is een streven en niet als harde afspraak vastgesteld
Als een van de aanleidingen van het herijken van het zonnebeleid geeft u aan dat het niet langer noodzakelijk is om zonnevelden in de groene omgeving toe te staan. Omdat de doelstellingen van de RESsen voor wat betreft opwek middels zonnepanelen gehaald gaan worden.
U gaat hierbij uit van een totale productie van 3,3 TWh, met een verhouding van 60% wind en 40% zon. U gaat hierbij echter voorbij aan het feit dat de verdeling van 60% wind – 40% zon binnen de RES Twente als een streven is benoemd. En niet als harde afspraak is vastgelegd. Voor de gemeente Enschede is het bod aan de RES, dat voortvloeit uit onze vastgestelde energievisie, leidend. De verhouding tussen opwek middels wind en middels zon is hierin een andere dan 60% - 40%.

De provincie is een van de partners van de RES en heeft zich als samenwerkingspartner verbonden aan dit Koersdocument. Wij zijn van mening dat u door het vaststellen van het voorbereidingsbesluit en het voorgenomen zon beleid uw verantwoordelijkheid als gelijkwaardige samenwerkingspartner binnen de RES en de daar gemaakte afspraken te makkelijk naast u neer legt.
Daarnaast is het gewenste opwek middels windenergie nog (lang) niet gehaald. Het is daarmee onverstandig om op voorhand opwek middels grootschalig zon op veld onmogelijk te maken. Bovendien verwachten wij ook een nog te behalen doelstelling voor de periode na 2030.

Netcongestie
Een andere door u genoemde aanleiding is het feit dat de netbeheerders zich kritisch tonen over de totstandkoming van grote zonneparken in het buitengebied, en dat opwek van hernieuwbare elektriciteit middels zon een onevenredig gebruik van beschikbare transportcapaciteit op het elektriciteitsnetwerk tot gevolg heeft.
Maar: netcongestie is inmiddels een feit, en wordt op korte termijn ook niet opgelost door het niet langer toestaan van de realisatie van zonnevelden. Bovendien kan direct gebruik of opslag van opgewekte zonne-energie op piekmomenten bijdragen aan een oplossing voor netcongestie. Daarmee is het voorgenomen besluit niet deugdelijk gemotiveerd.

Voorgenomen beleid sluit niet aan bij landelijk beleidskader
In de brief ‘aangescherpte voorkeursvolgorde zon’ van demissionair minister De Jonge van 26 oktober jl. wordt een ruimere invulling van het voorgenomen toekomstige zonnebeleid geschetst dan in het voorgenomen beleid van de provincie. Zo wordt er gesproken over een uitzonderingsregel voor zonnevelden op landbouwgrond in transitie (citaat): “landbouwgronden die op basis van bestuurlijk bindende afspraken in transitie zijn, bijvoorbeeld gronden die in de toekomst een andere bestemming krijgen zoals woon-werk-bestemming, recreatie of overgang naar natuur of gronden die minder geschikt worden voor een landbouwfunctie door verzilting, vernatting of bodemdaling”. Ook wordt aangegeven dat projecten waarvan de participatietrajecten al in een vergevorderd stadium zijn en niet (helemaal) voldoen aan de aangescherpte voorkeursvolgorde toch doorgang kunnen vinden. Zonder nadere motivering zien wij niet in waarom u een striktere lijn hanteert dan het Rijk. De provinciale lijn is daarmee niet goed gemotiveerd. Bovendien bestaat naar onze mening ook geen noodzaak om verder te gaan dan lijn die het Rijk heeft uitzet. Wij kunnen ons dan ook niet vinden in de striktere provinciale benadering.

3. Gevolgen beleid onevenredig voor lopende Enschedese projecten

Strop voor lokale energie coöperatie(s)
De afgelopen jaren zijn verschillende lokale energie coöperaties ontstaan, veelal met als doel om projecten voor opwek van hernieuwbare energie op te starten. Zo is in Enschede de coöperatie Enschede Energie actief. Deze coöperatie draait op vrijwilligers, gedreven inwoners die geloven in “het van onderop”’ ontwikkelen van duurzame projecten in lokaal eigendom. Waarbij de opbrengsten terug vloeien naar de maatschappij. In de meeste gevallen gaat het om zonneprojecten op daken en op veld. De energie-coöperaties zijn met steun van de provincie en de gemeenten opgericht. De provincie Overijssel heeft hiervoor zelfs een subsidieregeling Lokale energie-initiatieven beschikbaar. Lokale energie initiatieven worden hiermee uitgenodigd om plannen voor grootschalige energie-opwek projecten voor te bereiden.
Het nieuwe voorgenomen beleid, maar ook het voorbereidingsbesluit, zal voor energie coöperaties zeer nadelige gevolgen hebben, zeker ook omdat andere opwek-projecten (windturbines) nog in de kinderschoenen staan en veel maatschappelijke weerstand ondervinden.

De Enschedese situatie- initiatieven voor zonnevelden via gebiedsgerichte aanpak
De gemeenteraad van Enschede heeft op 7 september 2020 de Nota van Uitgangspunten Energievisie en op 9 november 2021 de daarop voortbordurende Energievisie Enschede vastgesteld. Een van de genoemde doelstellingen is een extra aandeel van minimaal 8% hernieuwbare energie in 2030. Opwek middels zon is hierbinnen een belangrijke pijler. Als kader voor de ruimtelijke inpassing van zon zijn beleidsregels opgesteld. Deze zijn gelijktijdig met de energievisie vastgesteld. In deze beleidsregels is aansluiting gezocht met de provinciale omgevingsverordening en de gedragscode Zon op land van branche vereniging Holland Solar. Hierbij is voor het realiseren van zonnevelden in het landelijk gebied een aantal regels opgesteld, waaronder:

1. Verlies van ecologisch en/of landschappelijke waarden moet in voldoende mate worden gecompenseerd en per saldo tot een verbetering van de landschappelijke en natuurwaarde van het gebied leiden.
2. In het landelijk gebied komen gebieden voor met een basiskwaliteit, een hoge kwaliteit en een zeer hoge kwaliteit. De aanleg van grote zonnevelden c.q. de clustering van zonnevelden in gebieden met een basiskwaliteit wordt geprioriteerd.
3. Bij de ontwikkeling van zonnevelden met een (netto) oppervlakte van meer dan 2 hectare moet de ontwikkeling gecombineerd worden met:
   – de aanpak van andere maatschappelijke opgaven in dat gebied, waardoor grond meervoudig wordt gebruikt , dan wel
   – een integrale gebiedsontwikkeling, dit is een proces waarbij een gebied als geheel wordt ontworpen en ontwikkeld en waarbij alle functies worden betrokken in de afweging.

Wij zijn in Enschede gestart met een eerste – pilot- gebiedsgericht proces, in de Broekheurne. De gemeente Enschede heeft een externe gebiedsregisseur ingehuurd, die het proces in opdracht van de gemeente Enschede, Stawel en buurtkring Broekheurne heeft getrokken. Na een intensief traject met inwoners, (agrarische) ondernemers en de overige stakeholders in dat gebied heeft dit geleid tot een Gebiedsagenda Broekheurne. Deze agenda is in juli van dit jaar bekrachtigd door alle deelnemende partijen en ook vastgesteld door de Enschedese gemeenteraad. De provincie Overijssel is -zowel ambtelijk als bestuurlijk- op meerdere momenten betrokken geweest bij deze pilot Broekheurne.

Belangrijk onderdeel van deze gebiedsagenda is het voornemen om een grootschalig zonneveld te realiseren, in combinatie met waterberging, aanleg nieuwe groenstructuren en natuurontwikkeling. Door deze gebiedsaanpak wordt ook een stikstofreductie gerealiseerd. Een deel van de opbrengsten van het zonnepark wordt ingezet voor de realisatie van andere maatregelen uit de gebiedsagenda, waaronder bijvoorbeeld het oprichten van wijkvoorziening c.q. ontmoetingsruimte in vrijkomend agrarisch vastgoed binnen het zonnepark gebied. Ook wordt een deel van de opbrengst in een Gebiedsfonds gestort. Het beoogde zonneveld is daarmee een belangrijke financiële pijler onder de gebiedsagenda; als het zonneveld niet gerealiseerd kan worden betekent dit ook dat andere maatregelen niet of slechts beperkt kunnen worden uitgevoerd.

Vergunningaanvraag voor Initiatief Broekheurne bijna gereed
De initiatiefnemers van het zonnepark Broekheurne zijn bezig met de afsluitende onderhandelingen met grondeigenaren en het opstellen van een inrichtingsplan, een beheerplan en een communicatie-/participatieplan. Het indienen van een aanvraag van een omgevingsvergunning is gepland voor december van dit jaar. Volledigheidshalve willen wij hier ook vermelden dat de benodigde aansluiting op het netwerk van Enexis contactueel is vastgelegd. Anders gezegd: alles was in kannen en kruiken en alle seinen stonden op groen. Door het door u vastgestelde voorbereidingsbesluit zijn wij nu, spreekwoordelijk om 5 voor 12, niet in staat om de benodigde omgevingsvergunning te verlenen.
We zullen deze op grond van de Wabo moeten aanhouden en, wanneer deze niet past in toekomstig beleid, zelfs moeten weigeren. Met alle gevolgen van dien. Wij verzoeken dan ook om voor dit initiatief, dat zich in de absolute eindfase van voorbereiding bevindt, een uitzondering te maken en op te nemen in de overgangsregeling, zodat dit project alsnog doorgang kan vinden. Dit doet recht aan de lange voorgeschiedenis en voorbereiding en gepleegde inzet binnen dit project. Graag gaan wij hierover eventueel nader met u in gesprek. Het staat vast dat, wanneer dit project niet doorgaat, diverse partijen veel schade zullen leiden. Mocht dit initiatief uiteindelijk niet onder de overgangsregeling worden gebracht en geen doorgang vinden, dan wel in een andere vorm, dan zijn de gevolgen voor dit Enschedese project onevenredig in verhouding tot het doel van het nieuwe beleid. De door u gemaakte knip werkt ik de praktijk dan onevenredig hard uit. Bovendien biedt het rijksbeleid openingen en aanknopingspunten om ruimhartig om te gaan met initiatieven die zich in een vergevorderd stadium bevinden. Wij verzoeken u die ruimte te benutten.

Wachtlijst met initiatieven
Een dergelijk gebiedsproces kost veel tijd en inzet van betrokken partijen, waaronder de gemeente. En kan daarom in slechts 1 of 2 gebieden tegelijkertijd opgestart worden. Op dit moment treffen wij voorbereidingen om een 2e en 3e gebiedsgericht proces te starten in 2024. Initiatieven voor zonnevelden elders in de gemeente zijn, in afwachting van de start van een gebiedsproces in dat betreffende gebied, niet in behandeling genomen. Initiatiefnemers is meegedeeld dat de beoordeling en behandeling van hun initiatief meegenomen wordt in het desbetreffende gebiedsproces na afronding en vaststelling van het Gebiedsplan Broekheurne. Dit Gebiedsplan was een pilot voor de volgende gebiedsplannen.

Op dit moment zijn naast het initiatief Broekheurne 12 initiatieven voor zon op veld die wachten op een verdere beoordeling in een gebiedsgericht traject. Het gaat om initiatieven voor in totaal 65 hectare zon op veld (bruto),

Deze initiatieven zouden waarschijnlijk al lang gerealiseerd zijn als wij niet hadden gekozen voor een zeer zorgvuldig proces, waaronder een gedegen afwegings- en participatietraject met inwoners, zoals toegepast in de pilot Broekheurne. Door het genomen voorbereidingsbesluit vallen deze initiatieven zonder pardon buiten de boot. Dit voelt extra wrang, omdat wij juist zo zorgvuldig met nieuwe initiatieven voor zonnevelden omgaan en niet zo maar ad hoc vergunningen willen verlenen. Het voelt nu alsof wij worden gestraft, vanwege ons eigen strikte en zorgvuldige proces van de gebiedsgerichte aanpak. Wij zouden graag een overgangsregeling in het nieuwe beleid zien dat recht doet aan deze Enschede maatwerk-aanpak. Wij verzoeken dan ook om met een ruimhartige bril naar deze initiatieven te kijken en daarvoor een passende overgangsregeling in het nieuwe beleid op te nemen.

Daarnaast zijn er 3 initiatieven die buiten de gebiedsgerichte aanpak in planvoorbereiding zijn. Een initiatief voor zon op water (van 10 hectare), een zonnepark kleiner dan 2 ha, en een initiatief voor zon langs hoofdinfrastructuur (Duurzaamheidsroute A35, gemeente Enschede deel ± 20 hectare).
Deze drie initiatieven zouden, voor zover nu bekend, binnen het door u geformuleerde voorgenomen beleid kunnen passen. Wij hebben intussen het initiatief genomen om dit op ambtelijk niveau met de provincie Overijssel af te stemmen.

4. Afhandeling schade

Wij achten de kans op schadeclaims van initiatiefnemers zeer reëel. Wij hebben er bij initiatienemers van kansrijke zonprojecten immers op aangedrongen om geen vergunningaanvraag in te dienen, maar te wachten op de gebiedsprocessen. Dit conform ons stringente beleid, juist bedoeld om tot een zorgvuldige invulling en inpassing met maximaal draagvlak te komen.
Deze initiatiefnemers hebben reeds veel kosten gemaakt. Bijvoorbeeld voor het contract met Enexis voor transportcapaciteit op het elektriciteitsnet. En voor het (laten) opstellen van inrichtingsplannen e.d.
Zodra wij een of meerdere schadeclaims ontvangen gaan wij met u in gesprek over de afhandeling hiervan.

Op dit moment geldt een voorbereidingsbesluit. Als gedurende die periode een aanvraag om omgevingsvergunning wordt ingediend bij onze gemeente, dan zijn wij gehouden om die aanvraag aan te houden (artikel 3.3 Wabo). Echter, dit is alleen aan de orde als er geen reden is om de aanvraag (meteen) te weigeren. Ook die situatie kan aan de orde zijn, bijvoorbeeld als de aanvraag niet past in het nieuwe voorgenomen beleid. Het is dan voorstelbaar dat een initiatiefnemer schade leidt als gevolg van het weigeringsbesluit en dit met succes aanvecht. Het gewijzigde provinciale beleid kan bij de rechter exceptief worden getoetst. Bij een schadeclaim staat in die situatie de gemeente aan de lat, terwijl de werkelijke schadeoorzaak het gewijzigde provinciale beleid is. Voor die situatie houden wij de provincie op voorhand aansprakelijk.

Daarnaast zijn aanhoudingsbesluiten aan te merken als oorzaak van planschade (artikel 6.1 Wro). Wij zijn van mening dat die kosten, als gevolg van gewijzigde provinciale regelgeving, redelijkerwijze niet voor rekening van de gemeente dienen te blijven. Mochten wij een dergelijk planschadeverzoek ontvangen, dan zullen wij uw College alsdan verzoeken om een toerekeningsbesluit hogere plankosten te nemen (artikel 6.8 en 6.9 Wro).

Tot slot houden wij de provincie op voorhand aansprakelijk voor alle schade die wordt veroorzaakt als gevolg van het genomen voorbereidingsbesluit en het voorgenomen beleid, dat nu al doorwerkt bij de aanhoudingsplicht bij vergunningsaanvragen. Wanneer de schade concreet is of wanneer wij een schadeclaim van een derde ontvangen sturen wij deze aansprakelijkstelling aan u door en gaan wij daarover verder met u in gesprek.

5. Conclusie en verzoek

Zoals uit voorgaande duidelijk wordt zijn wij niet te spreken over de manier waarop u uw voornemen tot wijziging van het provinciale zonnebeleid heeft ingekleed. Hiermee worden initiatiefnemers en energie-coöperaties naar ons idee onredelijk en onevenredig hard getroffen. Wij verzoeken u, met inachtneming van de hierboven naar voren gebracht zienswijzen, uw voorgenomen beleid op punten te heroverwegen en gewijzigd vast te stellen. Uiteraard zijn wij graag bereid op, mocht daar behoefte aan bestaan, de zienswijze nader toe te lichten.

Verder willen wij u verzoeken om bij het vaststellen van het definitieve zonbeleid ook nog het volgende mee te nemen:

1. Neem de landelijke bestuursafspraken voor een voorkeursvolgorde zon als uitgangspunt en volg deze. Neem ook de gronden die wel een agrarische bestemming hebben, maar niet meer als zodanig gebruikt worden mee als mogelijke uitzonderingsmogelijkheid. Neem hierin ook de landbouwgronden “’in transitie”” mee als uitzonderingscategorie. Hierbij denken wij ook uitdrukkelijk aan landbouwgronden met matig tot slechte kwaliteit zoals vroegere vuilstortgebieden, gronden die ingezet worden voor het opvangen en vasthouden van water, of gronden die nodig zijn voor maatregelen voor het verbeteren van de oppervlaktewaterkwaliteit (actieprogramma Nitraatrichtlijn) en koppeling met het stikstofdossier.
2. Bied binnen het vast te stellen beleid mogelijkheden voor een overgangsregeling waarbij voor initiatieven waarvoor het participatieproces is afgerond, maar waarvoor nog geen vergunningsaanvraag is ingediend, alsnog doorgang kunnen vinden, waaronder in ieder geval het initiatief Broekheurne.
3. Ga binnen de overgangsregeling in algemene zin ruimhartig om met alle bestaande initiatieven voor zonnevelden op landbouwgrond.[1] Dit doet in onze ogen recht aan onze Enschedese aanpak ten opzichte van initiatieven van zonnevelden. Het zijn veelal initiatieven waar al zeer veel tijd en inzet voor is gepleegd, binnen de gemeente maar vooral ook van energie coöperaties. En waar in de meeste gevallen ook een participatietraject met omwonenden heeft plaatsgevonden.
4. Maak een stimuleringsregeling voor realisatie van extra zonne-energie in de zogenaamde trede 1, waaronder een verruiming van de subsidieregeling voor solar parking.

Hoogachtend,

Burgemeester en Wethouders van Enschede,
de loco-Secretaris, de Burgemeester,

(E.A. Smit) (R.W. Bleker)

[1] Zie de bijlage voor een overzicht van deze initiatieven.

Bijlage: huidige initiatieven in Enschede (geanonimiseerd)

categorie	**stadsdeel**	**Bruto oppervlak**
Zon op veld - Broekheurne	Zuid	36 hectare
Zon op veld	Oost	4 hectare
Zon op veld	Zuid	10 hectare
Zon op veld	West	12 hectare
Zon op veld	Noord	5 hectare
Zon op veld	west	4 hectare
Zon op veld	oost	6 hectare
Zon op veld	oost	6 hectare
Zon op veld	zuid	5 hectare
Zon op veld	west	13 hectare
Zon op veld	oost	n.n.b.
Zon op veld	west	n.n.b.
Totaal zon op veld		**101 hectare**
Zon langs rijksweg	West, zuid en Oost	20 hectare
Zon op water	noord	10 hectare
Zon op veld < 2 hectare	oost	2 hectare